

Simentale z Podkarpacia

Podkarpackie – to rejon dużych obszarów użytków zielonych i ciągle zmniejszająca się – niestety – populacja krów ras mlecznych. To rejon, gdzie chów bydła simentalского ma duże tradycje. Na przestrzeni ostatnich dwudziestu lat w populacji odmiany krajowej bydła tej rasy nastąpiły istotne zmiany w zakresie wartości hodowlanej i produkcyjnej.

Obecnie krowa rasy simentalskiej charakteryzuje się ładną sylwetką, poprawną budową ciała, dobrze zbudowanym wymieniem przydatnym do doju mechanicznego, mocnymi kończynami o dobrych racicach. Prezentuje typ o dwukierunkowej użytkowości o silnie podkreślonych cechach mięsnych, jednak część populacji cechuje się także dużą przewagą cech mlecznych. Potencjał genetyczny tej rasy jest ciągle wzmacniany poprzez import materiału żeńskiego, szczególnie w nowo tworzonych stadach poza województwem podkarpackim oraz nasienia bu-

hajów z: Austrii, Niemiec i Szwajcarii. W doskonaleniu tej rasy szczególne zadanie przypada Małopolskiemu Centrum Biotechniki Sp. z o.o. w Krasnem, które dysponuje nasieniem buhajów krajowych i z importu.

Populacja krajowa krów rasy simentalskiej w 2017 r. wynosiła 10 453 sztuki objęte kontrolą użytkowości mlecznej o średniej rocznej wydajności 6252 kg mleka, 4,17% tłuszczu i 3,45% białka (co stanowi 1,32% populacji krów w kraju objętej kontrolą mleczności). W województwie podkarpackim natomiast w ocenianej populacji 7449 krów różnych ras mlecznych jest 3920 sztuk krów simentalских, co stanowi 53% ogółu krów ocenianych w regionie. Ich średnia roczna wydajność za 2017 r. to: 5578 kg mleka, 4,18% tłuszczu i 3,39% białka. Na terenie Podkarpacia znajduje się 38% krajowej populacji krów simentalских objętych kontrolą mleczności; są one utrzymywane w 260 stadach.

Simentale Państwa Milarz na pastwisku

Rasę simentalską wyróżniają dwie cechy: wyjątkowy skład mleka ze względu na zawartość białka, szczególnie kazeinowego, przydatnego do produkcji serów twardych, a także cechy mięsne, dające możliwość produkcji mięsa wysokiej jakości, zwłaszcza z wykorzystaniem użytków zielonych przy produkcji mleka i żywca.

Od kilku dekad w wielu krajach europejskich nastąpił powrót do produkcji artykułów żywnościowych w oparciu o regionalne surowce roślinne i zwierzęce, drób, ryby i owady – z zastosowaniem tradycyjnych metod ich wytwarzania. W Polsce do końca października 2018 r. skatalogowano 1846 produktów oraz gotowych dań i potraw tradycyjnych (Kilar i in., *Wiad. Zoot.*, 2019, 57, 1).

Wytwarzanie produktów regionalnych w poszczególnych gospodarstwach rolno-hodowlanych w znaczący sposób wspomaga ich rentowność. Jednym z nich jest gospodarstwo hodowla-

ne Państwa Katarzyny i Włodzimierza Milarzów z Wisłoka Wielkiego k. Komańczy (woj. podkarpackie). W gospodarstwie rodzinnym pracują rodzice i 6 dzieci w wieku – 25 (Krzysztof – samodzielnny), 20 (Karol – student), 19 i 18 (Adam i Kasia – uczniowie technikum), 14 (Kamil – uczeń VIII klasy) i 4 lat (Emilka – przedszkolak).

Gospodarstwo ma powierzchnię około 50 ha użytków zielonych (w tym 27 ha własnych). Położone jest na 500 m n.p.m. (z dużymi nachyleniami) na glebach IV i V klasy. Gospodarze utrzymują około 40 sztuk bydła rasy simentalskiej, w tym 24 krowy mleczne objęte kontrolą mleczności i rozrodu (inseminacja). Corocznie z obory są typowane jałówki (w różnym wieku) na Krajową Wystawę Bydła Simentalskiego w Rudawce Rymanowskiej, a Pani Katarzyna jest od wielu lat członkiem Zarządu Krajowego Związku Hodowców Bydła Simentalskiego z siedzibą w Odrzechowej k. Rymanowa.

Ocena jałówek na Krajowej Wystawie Bydła Rasy Simentalskiej w Rudawce Rymanowskiej

Stado bydła jest prowadzone w oparciu o użytki zielone w naturalnym i półnaturalnym systemie utrzymania. W okresie wegetacyjnym (maj – wrzesień) żywienie jest oparte o użytki zie-

lone – średnia dzienna wydajność w tym okresie (2018) z kontroli wydajności mlecznej wynosiła 25 kg mleka od krowy (23,1–27,3 kg). W drugim okresie żywieniowym natomiast, opartym

o sianokiszonki i siano osiągnęła średnio dziennie od krowy 14 kg mleka. Państwo Milarzowie są przekonani, że stado bydła simentalskiego i taki system utrzymania sprawdzają się w tym rejonie o trudnych warunkach gospodarowania. Średnia roczna wydajność za 12 miesięcy (na dzień 20 czerwca 2018 r.) według kontroli użytkowości mlecznej wynosiła 6122 kg mleka, 4,05% tłuszczu i 3,42% białka. W oborze znajdują się krowy o wydajności w przedziale 3500–7648 kg mleka za 305 dni doju.

Krowa Mika, nr 4297-4, ur. 8.03.2009, po buhaju Vanstein DE, wycielona 7. raz 12.03.2018 – osiągnęła najwyższą dzienną wydajność 38,4 kg (15.09.2018), a za 305 dni doju uzyskała 7648 kg mleka, 3,95% tłuszczu i 3,32% białka.

Z kolei, 3437 kg mleka za 100 dni doju uzyskano od krowy nr 3446-0, wycielonej 6. raz 22.05.2018 r. Z uwagi na suszę w drugiej połowie 2018 r. wydajność roczna z obory będzie niższa – 400–500 kg mleka.

Sery z gospodarstwa p. Milarzów z Wisłoka Wielkiego

Część udojonego mleka przerabia się w gospodarstwie na pyszne sery podpuszczkowe. Produkcja serów odbywa się na potrzeby własne oraz na zamówienie. Sery są wytwarzane z różnymi dodatkami. Są wśród nich: czosnek zwykły i niedźwiedzi, zioła prowansalskie, różne rodzaje papryki, oliwki, ziarna słonecznika, jałowiec lub

inne dodatki według zamówień zleceniodawców.

Produkcja serów jest dla Państwa Milarzów sposobem na dodatkowy dochód, a dla odwiedzających ich gospodarstwo – atrakcją agroturystyczną.

Jan Trela – Instytut Zootechniki PIB, Kraków